

MIJN VADER WAS UITHUISGEPLAATST EN IK WIST ER NIKS VAN

Er bereiken ons vanuit De Glind regelmatig verzoeken van oud-bewoners waarin ze vragen om informatie over hun vroegere verblijf op De Glindhorst, de Rudolphstichting of Jeugdorp De Glind. Inmiddels hebben we zoveel materiaal verzameld uit oude archieven, informatie van andere oud-bewoners, enzovoort dat we gelukkig meestal wel enige opheldering kunnen verschaffen. Helaas is dat niet altijd mogelijk, dus alle informatie blijft welkom, want we hebben gemerkt dat oud-bewoners graag hun verhaal willen vertellen, maar ook graag zoveel mogelijk willen weten over hun achtergrond.

Tot aan zijn dood bleef het geheim

In dit geval gaat het om Ans Niemeijer, zij heeft niet zelf op De Glindhorst gewoond, maar haar vader en veel van zijn broertjes en zusjes wel. Haar vader **Tiemen Niemeijer** is helaas al in 1962 overleden en eigenlijk kwamen ze er pas na zijn dood achter dat hij in zijn jeugd uit huis was geplaatst. Tja, en dan kun je niks meer vragen en blijf je met veel onopgehelderde kwesties zitten. Ans was negentien jaar toen haar vader overleed. Vragen had ze ook toen al, maar op zo'n leeftijd ben je met geheel andere dingen bezig dan met het onderzoeken van het verleden van je vader. Haar leven nam zijn loop, ze trouwde, kreeg twee zoons, had jarenlang een B&B, kortom ze had het druk. Inmiddels is ze 77 jaar en kijkt ze achterom. Bovendien heeft ze een nieuwe partner met een speurneus. Dat helpt ook. En zo zitten we op 11 oktober 2019 in Elburg en hebben we een gesprek met Ans Niemeijer en haar partner Gerard Dijkstra. Ook nu voelen we ons snel thuis en hebben we weer een interessant gesprek. Ans vertelt:

Wat ik weet van de achtergrond

'Mijn vader Tiemen is geboren op 26 maart 1906 in Hattem, zijn vader was bakker. Het was een middenstandsgesin. Er waren negen kinderen. Zijn moeder overleed al in 1916. In dat zelfde jaar overleden ook zijn zusje Grietje van drie jaar en zijn broertje Derk 2 van vijf maanden. Zijn zusje in februari, zijn broertje in april en zijn moeder in augustus. Wat moet dat een ellendig jaar zijn geweest. Mijn vader was toen pas tien jaar oud. Broer Derk 1, geboren in 1903, was al in 1912 overleden. Men zegt dat hij op school in Hattem is doodgeslagen, maar dat die zaak in de doofpot is gestopt. Het is te begrijpen dat mijn opa waarschijnlijk helemaal de draad kwijt was. Hij moest de winkel/bakkerij draaiende houden en voor zes nog jonge kinderen zorgen. Het verhaal ging dat opa de boel in de fik heeft gestoken en de kinderen in de steek zou hebben gelaten. Of dat allemaal echt zo is gegaan, dat weet ik niet. We hebben dat niet uit de officiële stukken van het Historisch Centrum Overijssel kunnen opmaken. We weten wel dat het met de bakkerij niet goed ging. De winkel was vies en de loop was er uit.

Uit de officiële stukken van het Historisch Centrum Overijssel te Zwolle hebben we begrepen dat zowel de dominee van de gereformeerde kerk te Hattem als de veldwachter en de burgemeester van de stad Hattem zich zorgen maakten om het gezin van mijn opa. Wellicht waren er klachten over gekomen; terecht of onterecht? Wie zal het zeggen.

De oudste dochter Aaltje heeft mijn opa van onzedelijke handelingen beschuldigd, hij heeft dat ontkend. Opa werkte in die tijd in Zwolle voor Heiman en Zonen, een groothandel in huiden, metalen, lompen, enzovoort. En hij deed ook nog iets in Hattem. Hij zou genoeg verdienen om de kinderen te kunnen onderhouden.

Uiteindelijk stemt opa in met de ontheffing uit de voogdij. Dat gebeurt op 22 oktober 1919. De aanvraag is gedaan door dominee J. Brinkman uit Hattem. (Dat is precies 100 jaar geleden!) Mijn vader Tiemen is samen met Aaltje, Lambertus, Tietje (Tietske), Gerritje en Derkje op 8 oktober 1919 ingeschreven in het bevolkingsregister van de gemeente Barneveld en onder voogdij van De Glindhorst geplaatst. Vreemd genoeg waren ze op 8 juni 1919 al uitgeschreven uit de gemeente Hattem (gezinskaart).

De vier meisjes werden in 1924 uitgeschreven uit het bevolkingsregister van de gemeente Barneveld, Aaltje (inmiddels 23 jaar) in april. Zij vertrok naar Amsterdam. De andere drie Tietje, Gerritje en Derkje in november. Zij zijn teruggegaan naar Hattem. Lambertus is evenals de vijf andere kinderen uitgeschreven uit de gemeente Hattem en zou ook naar De Glindhorst zijn vertrokken. Hij komt echter niet voor in het bevolkingsregister van de gemeente Barneveld. Wel werd hij in 1922 vanuit De Glindhorst opgenomen in GGZ Centraal Veldwijk te Ermelo; die gegevens komen niet helemaal met elkaar overeen. Hij was zeventien jaar toen hij werd opgenomen in Veldwijk en is daar, nog maar 24 jaar oud, in oktober 1929 overleden.

Een baantje bij bakkerij Koot

Ook mijn vader Tiemen werd op 22 november 1924 uitgeschreven, ook hij zou naar Hattem zijn vertrokken, maar hij werd op dezelfde dag weer ingeschreven in Barneveld en wel op het adres van bakkerij W. Koot. Hij moet daar intern zijn geweest. Bakkerij Koot is een nog bestaande bakkerij, een familiebedrijf. Gerard heeft navraag gedaan bij de huidige generatie Koot. Door een brand zijn er vele gegevens verloren gegaan, maar er hangt een foto in de bakkerij van twee bakkersknechten. Ze weten daar niet wie het zijn, maar een ervan zou Tiemen, mijn vader, kunnen zijn. Voor zover wij dat kunnen beoordelen moet het de kleinste van de twee zijn. Op 11 oktober 1926 ging hij, hij was inmiddels 20 jaar, echt terug naar Hattem. We weten niet precies waar hij toen is gaan wonen. Hij was nog wel bakkersknecht. Mijn vader heeft nooit iets verteld over zijn periode in De Glindhorst, maar hij is omstreeks 1950 met zijn zoon, mijn broer Henk, terug geweest naar Barneveld en heeft hem over de bakkerij verteld.

Het begin van onze zoektocht

Mijn vader en moeder zijn in 1935 verloofd en in 1940 getrouwd. Ze woonden in Zwolle. In 1941 werd mijn broer Henk geboren en op 6 oktober 1942 kwam ik ter wereld. Mijn vader is in Zwolle opgepakt door de Duitsers en in Duitsland tewerkgesteld. Hij is uiteindelijk lopend teruggekomen. Mijn vader zou toen over mij gezegd hebben: "Wat is ze groot geworden!" In 1947 kreeg ik een zusje dat slechts vier maanden oud mocht worden en in 1950 nog een broertje. Later is mijn vader bij het spoor gaan werken en zijn we naar De Bilt verhuisd. Mijn vader overleed dus in 1962 in Utrecht. Ik heb altijd wel de behoefte gehad om meer te weten te komen. Er werd zo nu en dan iets door een tante verteld en toen we in De Bilt woonden, kwam er eens een stel mensen uit Barneveld, gekleed in boerenkleden. Het bleef allemaal mysterieus en ik wist nooit hoe ik moest zoeken. Waar vind ik de informatie en waar moet ik wezen? Toen Gerard tien jaar geleden in mijn leven kwam, zijn we weer gaan zoeken en in 2011 is de actieve zoektocht begonnen. In 2014 bij het 100-jarig bestaan van de Rudolphstichting belde een nichtje op met de vraag of ik mee wilde naar de reünie. Dat lukte me helaas niet, maar Gerard en ik zijn kortgeleden in De Glind geweest. Jullie waren er toen ook, maar we zijn elkaar net misgelopen.

Mijn drijfveer

Mijn drijfveer is de geschiedenis van mijn vader: Van wie ben ik er een? Wat zijn de kenmerken die ik van mijn ouders heb meegekregen? Ik ben wel een doorzetter en ik ben van nature nieuwsgierig. Ik ben niet zo erg open, dat moet zeker een familietrek zijn, want in mijn familie werd niet erg veel gepraat. Ik zou graag het voogdijrapport van mijn vader willen vinden. Mijn moeder is ook al lang geleden overleden, zij verongelukte in 1970 acht jaar na de dood van mijn vader. In de loop van 1970 werd ik zwanger van mijn eerste zoon. Haar kan ik dus ook al heel lang niks meer vragen. **En ik wil zo graag bewijzen dat mijn opa niet zo slecht was als hij soms wordt voorgesteld.'**

Het vervolg

Een zoektocht die al jaren duurt en die nog niet ten einde is. In ons gesprek met Gerard en Ans hebben we een richting aangegeven hoe je het beste verder kunt. Focus je op het archief van de gereformeerde kerk. De kerk heeft namelijk in dit verhaal een prominente rol gespeeld en wij sluiten ook niet uit dat bakkerij Koot vroeger jongens van die leeftijd (Tiemen was in die tijd 18 jaar en viel tot zijn 21^e ondervoogdij van De Glindhorst) in hun gezin hebben opgenomen om het vak te leren. Heel gebruikelijk in die tijd. Recentelijk kregen we een, door Gerard en Ans ontvangen, mail met de volgende tekst:

Ik heb uw e-mail ontvangen.

De vraag is duidelijk. Fijn dat u zoveel data kunt noemen. Dit helpt bij het zoeken. Ik moet u wel vragen een paar weken geduld te hebben voordat ik u antwoord kan geven. Het zal best een gezoek worden in (handgeschreven) stukken. Het archiefwerk doe ik naast een (meer dan) volledige baan, en ik moet er even tijd voor vinden. Door mijn werk en andere verplichtingen kom ik er niet voor begin november aan toe. Voor de volledigheid meld ik u hierbij dat ik uw verzoek ook meld aan onze kerkenraad, dat is onderdeel van de procedure bij raadpleging van het archief.

Met vriendelijke groet,

Archivaris Gereformeerde Kerk van Hattem-Noord.

Wellicht dat Ans antwoord op haar vragen krijgt en meer te weten komt over van wie zij er een is en wordt duidelijk dat haar opa niet zo slecht was als hij wordt voorgesteld. Dat zou echt mooi zijn, want in het archief van De Glindhorst hebben we geen aanknopingspunten kunnen vinden. We hebben wel een tijdsbeeld kunnen schetsen. Het wordt ook steeds duidelijker hoe waardevol oude archieven voor oud-dorpsbewoners zijn.

Jaap Krediet en Rieke Visser, 7 november 2019